

Vår ref.: 509.190/TLJ/2020/94

Innspill til handlingsplanen om bærekraftarbeidet i Norge

Under følger Norsk Vanns innspill til handlingsplanen om bærekraftarbeidet i Norge. Som interesseorganisasjon for vann- og avløpssektoren vil vi fokusere på følgende bærekraftsmål i vårt innspill:

- 6 Rent vann og gode sanitærforhold
- 9 Industri, innovasjon og infrastruktur
- 11 Bærekraftige byer og lokalsamfunn
- 12 Ansvarlig forbruk og produksjon
- 13 Stoppe klimaendringene

Vannbransjens rolle i bærekraftarbeidet

Vannbransjen har ansvaret for de viktige vann- og avløpstjenestene til befolkning og næringsliv og forvalter dermed en av våre aller viktigste ressurser i et bærekraftperspektiv – rent vann. Vannbransjen skal sørge for nok og rent vann i springen, levere rensset vann tilbake til vannkretsløpet og utnytte ressursene i avløpsvannet på en god måte. Drikkevannskilder er en viktig naturressurs som må beskyttes for dagens og fremtidens generasjoner. Vannbransjen spiller også en sentral rolle i klimatilpasningsarbeidet og med å omstille samfunnet til å tåle mer ekstreme nedbørepisoder. Vi skylder dessuten kommende generasjoner å vedlikeholde og utvikle en infrastruktur som er bedre enn den vi selv overtok.

Dette viktige arbeidet bør gjøres på en bærekraftig måte og med en kvalitet på anleggene som sikrer god funksjonalitet og lang levetid. Samfunnsansvaret som dette innebærer er på samme tid en forpliktelse og en mulighet til å skape gode vilkår for levedyktige samfunn og næringsliv, samt vekst og utvikling for landet.

Vannbransjen kan spille en sentral rolle i det grønne skiftet og i arbeidet med å omstille Norge til et konkurransedyktig lavutslippssamfunn. Årlig omsettes det for omlag 18 mrd. kr i arbeidet med å produsere vann- og avløpstjenestene, og investeringsbehovet i kommunalt eide vann- og avløpsanlegg fram mot 2040 er beregnet til omlag 280 mrd. kr. De store investeringene i vann- og avløpsinfrastruktur og klimatilpasningstiltak fremover gir muligheter for innovasjon og utvikling av bærekraftige løsninger, som har et marked både nasjonalt og globalt.

For å lykkes med bærekraftarbeidet i vannbransjen er vi avhengig av at storsamfunnet lykkes med bærekraftsmål 12

For å lykkes med sirkulær økonomi/gjenbruke stoffer fra kommunalt avløpsvann:

- Miljø- og helseskadelige stoffer må ikke introduseres i kretsløpet
- For miljø- og helseskadelige stoffer som allerede er brukt/umulig å erstatte med mer miljøvennlige alternativer må annet oppstrøms-arbeid prioriteres (lokal opprydding/rensing, forurensere betaler)
- Skal klimagassutslippene og energiforbruket i bransjen reduseres må vi (som hovedregel) prioritere andre tiltak slik at avanserte energikrevende renseprosesser ikke må inkluderes på landets avløpsrenseanlegg

Samme for drikkevannsrensing -beskytte fremfor å rense. Dette er også nødvendig for å oppnå vannforskriftens mål om god økologisk og kjemisk tilstand i vannforekomster.

Skal vi lykkes med en bærekraftig avløpshåndtering må byene bygges så regnvannet/overvannet kan håndteres lokalt/separert fra spillvann - her er også bærekraftmål 12 sentralt, for å unngå at overvannet frakter med seg helse- og miljøskadelige stoffer.

Nedenfor følger overordnede mål med delmål fra Norsk Vanns bærekraftstrategi.

Overordnet mål i Norsk Vanns bærekraftstrategi

Norsk vannbransje skal forvalte og utvikle vann- og avløpsinfrastrukturen på en måte som sikrer rent vann i springen og i naturen, og som bidrar til at Norge når sine bærekraftmål.

Delmål 1 Klimagasser

Flest mulig virksomheter skal innen 2020 ha utarbeidet klimaregnskap for sin virksomhet. Basert på dette skal det utarbeides en plan for reduksjon av bransjens samlede utslipp innen år 2030. Norsk Vann skal i 2017-2018 utarbeide metodikken for dette i samarbeid med nasjonale myndigheter.

Delmål 2 Energi

Vannbransjen skal innen 2030 minst halvere sitt energiforbruk basert på 2014-nivået, gjennom tiltak for energieffektivisering og energiproduksjon.

Delmål 3 Utslipp til vannforekomster

Virksomheter skal overholde de til enhver tid gjeldende utslippskravene og slik sett bidra til å oppfylle vannforskriftens mål om god miljøtilstand.

Delmål 4 Ledningsnettets funksjonalitet

4.1 Flest mulig virksomheter skal innen 2020 ha utarbeidet en plan for å komme ned på en bærekraftig lekkasjeandel fra vannledningsnett. For bransjen som helhet skal lekkasjeandelen av samlet vannproduksjon være mindre enn 20 % innen 2030.

4.2 Flest mulig virksomheter skal utarbeide en plan for reduksjon av fremmedvann innen 2020. For bransjen som helhet skal andelen fremmedvann av samlet tilførsel til avløpsrenseanleggene reduseres med 30 % innen 2030.

Delmål 5 Ledningsnettfornyelse

Flest mulig virksomheter skal utarbeide en plan innen 2020 for fornyelse av vann- og avløpsledningsnett, basert på tilstanden og lokale forhold. Vannledningsnett skal på nasjonalt nivå ha en gjennomsnittlig årlig fornyelsestakt på 1,2 % frem til 2040. Avløpsledningsnett skal på nasjonalt nivå ha en gjennomsnittlig årlig fornyelsestakt på 1,0 % frem til 2040.

Delmål 6 Robusthet

Ikke-planlagte avbrudd i vannforsyningen skal i gjennomsnitt for vannforsyningssystemet ikke skje hyppigere enn én gang per 10 år og per abonnent.

Hvor står vi – og hva kreves av denne kommunale tjenesten fremover?

Selv om vann- og avløpstjenestene er helt avgjørende for samfunnets funksjonsevne, er det krevende å nå frem i den offentlige debatten med de store utfordringene og mulighetene som vannbransjen står overfor. Det er flere årsaker til det, blant annet at det er en fragmentert statlig forvaltning på området, fordi infrastrukturen i stor grad er nedgravd slik at vedlikeholdsetterslepet ikke synes med det blotte øyet og at bevilgningene ikke skjer over statsbudsjettet. Kommunene må trappe opp investeringene i vann- og avløpssektoren betraktelig i årene som kommer. Vann- og avløpsgebyrene vil øke i de fleste kommuner for å få gjennomført nødvendige tiltak, og unngå å overlate problemene og regningen til fremtidige generasjoner.

Det er en stor risiko for helse, miljø og sikkerhet hvis kommunene ikke lykkes i arbeidet. Men utfordringsbildet innebærer også spennende muligheter for den enkelte kommune og for Norge som nasjon:

- Investeringene vil bidra til det grønne skiftet og en sirkulær økonomi, gjennom bedre forvaltning av vannressursene, produksjon av ren energi samt gjenvinning av ressursene i avløpet
- En nødvendig satsing vil gi økt verdiskaping og sysselsetting i hele landet, da det er behov for å styrke kompetansen og øke arbeidskraftbehovet både i kommunene og i næringslivet for å få gjort jobben
- Det må satses på innovasjon og teknologiutvikling, slik at de store investeringene gjøres på en fremtidsrettet, bærekraftig og kostnadseffektiv måte og blir en viktig brikke i utviklingen av velfungerende lokalsamfunn og smarte byer
- Et stort og voksende hjemmemarked gir store muligheter for norsk leverandørindustri, entreprenører og konsulenter. En målrettet satsing kan være nødvendig for å styrke disse i konkurransen mot importerte løsninger
- Det er et stort eksportmarked for vannkompetanse og vannteknologi, dersom vi som nasjon lykkes i arbeidet på hjemmebane

Behovet for statlige rammebetingelser og incentiver i vannbransjen kan oppsummeres med følgende punkter:

- Staten må fullføre arbeidet med en helhetlig vanntjenestelov, som samler reguleringen av forholdet mellom kommunen som tjenesteleverandør og brukerne av tjenestene
- Staten må fullføre arbeidet med et «klimatilpasset regelverk», herunder avklare finansieringen av forebyggende tiltak og ansvar for skader
- Staten må tilrettelegge for digital rapportering til statlige myndigheter
- Statlige helse- og miljømyndigheter må sørge for tilstrekkelige ressurser i sitt tilsynsapparat til å sikre at drikkevannshensyn ivaretas
- Statlige myndigheter må delfinansiere lokale vannområdekoordinatorer og gi tilskudd til vannmiljøtiltak
- Regjeringen må møte behovet for fremtidsrettede rammebetingelser for slam og biogass
- Regjeringen og Stortinget må legge til rette for styrking av utdanningstilbudet både på videregående nivå og høyskolenivå
- Regjeringen må etablere program for teknologiutvikling i vannbransjen (VIP) og sørge for nødvendige endringer i lov og forskrift slik at programmet kan delfinansieres fra et obligatorisk påslag på vann- og avløpsgebyret

Vi takke for muligheten til å gi innspill.

Med hilsen
Norsk Vann BA

Thomas Breen

Thomas Breen
Direktør

_____ (sign) _____
Thomas Langeland Jørgensen
Stabsleder kommunikasjon og
samfunnskontakt

Norsk Vann er den nasjonale interesseorganisasjonen for vannbransjen. Organisasjonen skal bidra til rent vann og en bærekraftig utvikling av bransjen gjennom å sikre gode rammebetingelser, kompetanseutvikling og samhandling. Norsk Vann eies av norske kommuner, kommunalt eide vann- og avløpselskaper, kommunenes driftsassistanser og noen samvirkevannverk. Norsk Vann representerer 320 kommuner med ca. 96 % av landets innbyggere. En rekke leverandører, rådgivere m.v. er tilknyttede medlemmer. Norsk Vann har en samarbeidsavtale med KS.